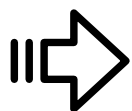

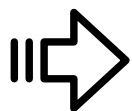

Władza rodzicielska

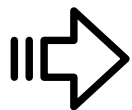
P O R A D N I K

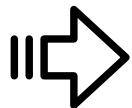
prawa i obowiązki rodziców

zawieszenie władzy rodzicielskiej

ograniczenie władzy rodzicielskiej

pozbawienie władzy rodzicielskiej

**POGODNE
SUWAŁKI**

**MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI**

www.ms.gov.pl

1. Jak należy rozumieć pojęcie władzy rodzicielskiej?

Generalnie przez władzę rodzicielską rozumiemy obowiązek i prawo rodziców do wykonywania pieczy nad osobą i majątkiem dziecka oraz do jego wychowywania. Na treść władzy rodzicielskiej składają się trzy elementy:

- piecza nad osobą dziecka,
- zarząd jego majątkiem,
- reprezentowanie dziecka.

Władza rodzicielska obejmuje wychowanie i kierowanie dzieckiem (fizyczny i duchowy rozwój dziecka, przygotowywanie należycie do pracy dla dobra społeczeństwa odpowiednio do jego uzdolnień), dbanie o jego majątek i reprezentowanie dziecka (np. wobec urzędów). Z kolei dziecko jest winne obowiązek posłuszeństwa wobec swoich rodziców.

Władza rodzicielska powstaje z chwilą urodzenia się dziecka i trwa aż do jego pełnoletności. Rodzice nie mają możliwości skrócenia ani też wydłużenia czasu jej trwania poza okres pełnoletności. Władza rodzicielska przysługuje obojgu rodzicom mającym pełną zdolność do czynności prawnych. W przypadku sądowego ustalenia ojcostwa władza ta przysługuje ojcu tylko wtedy, gdy przyzna mu ją sąd. Jeżeli sąd w takim wypadku nie orzeknie o władzy rodzicielskiej, może to uczynić w okresie późniejszym sąd opiekuńczy w odrębnym postępowaniu. Jeżeli ojcu nie przyznano w wyroku władzy rodzicielskiej, ma on prawo złożyć wniosek o jej przyznanie, w sytuacji gdy nastąpiła zmiana okoliczności faktycznych, a w szczególności zmiana jego dotychczasowego stosunku do dziecka.

2. Jaki są zasady sprawowania władzy rodzicielskiej?

- Władza rodzicielska przysługuje obojgu rodzicom – każdy z nich jest obowiązany i uprawniony do jej wykonywania. Jeżeli jeden z rodziców nie żyje lub jego władza została ograniczona – władza rodzicielska przysługuje w całości drugiemu rodzicowi.
- Każdy z rodziców może rozstrzygać samodzielnie o mało istotnych sprawach dziecka. Przy podejmowaniu decyzji dotyczących istotnych spraw rodzice muszą być zgodni. W razie braku zgody mogą wystąpić do sądu opiekuńczego o rozstrzygnięcie sprawy. Przed podjęciem decyzji rodzice powinni wysłuchać dziecka, jeżeli jego rozwój umysłowy, stan zdrowia i stopień dojrzałości na to pozwalają.
- Rodzice wykonują władzę rodzicielską zgodnie z dobrem dziecka i interesem społecznym.
- Dziecko winno jest rodzicom posłuszeństwo.
- Dziecko powinno wysłuchać opinii i zaleceń rodziców w sprawach, w których nie może samodzielnie podejmować decyzji.

3. Na czym polega zarząd nad majątkiem dziecka?

Na majątek dziecka mogą składać się ruchomości lub nieruchomości lub też kapitał, jakie dziecko otrzymało wskutek darowizny, dziedziczenia, odszkodowania, należnych alimentów.

Rodzice w ramach zarządu nad majątkiem dziecka dokonują:

- czynności faktycznych (np. naprawy, remonty budynku);
- czynności prawnych (kupna-sprzedaży, obciążenia nieruchomości hipoteką, zaciągnięcia kredytu);
- czynności w postępowaniu przed sądami lub innymi organami państwowymi lub samorządowymi związanymi z realizacją zarządu.

Oboje rodzice są uprawnieni do sprawowania zarządu z należytą starannością. Zarząd sprawowany przez rodziców nie obejmuje zarobku dziecka ani przedmiotów oddanych mu do swobodnego użytku. Rodzice nie mogą bez zezwolenia sądu opiekuńczego dokonywać czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu ani wyrażać zgody na dokonywanie takich czynności przez dziecko. W sprawach zarządu majątkiem dziecka wyróżnia się zatem czynności zwykłego zarządu i czynności przekraczające zwykły zarząd. Obowiązujące przepisy nie określają katalogu czynności, które wymagają zezwolenia sądu opiekuńczego i dlatego nie można wymienić jednoznacznie wszystkich czynności, które przekraczają zakres zwykłego zarządu. Przykładowo odpłatne nabycie przez dziecko składnika majątkowego o znacznej wartości jest czynnością przekraczającą zwykły zarząd, natomiast nieodpłatne nabycie nawet nieruchomości w stanie wolnym od jakichkolwiek obciążeń nie wymaga zezwolenia sądu opiekuńczego.

4. Jak wygląda reprezentacja dziecka?

Rodzice są przedstawicielami ustawowymi dziecka pozostającego pod ich władzą rodzicielską. Jeżeli dziecko pozostaje pod władzą rodzicielską obojga rodziców, każde z nich może działać samodzielnie jako przedstawiciel ustawowy dziecka. Jednakże żadne z rodziców nie może reprezentować dziecka:

- przy czynnościach prawnych między dziećmi pozostającymi pod ich władzą rodzicielską;
- przy czynnościach prawnych między dzieckiem a jednym z rodziców lub jego małżonkiem, chyba że czynność prawna polega na bezpłatnym przysporzeniu na rzecz dziecka albo że dotyczy należnych dziecku od drugiego z rodziców środków utrzymania i wychowania.

Jeżeli żadne z rodziców nie może reprezentować dziecka pozostającego pod władzą rodzicielską, reprezentuje je kurator ustanowiony przez sąd opiekuńczy. Czysty dochód z majątku dziecka powinien być przede wszystkim obracany na utrzymanie i wychowanie dziecka oraz jego rodzeństwa, które wychowuje się razem z nim, nadwyżka zaś na inne uzasadnione potrzeby rodziny.

5. Jakie są prawa i obowiązki rodziców?

Rodzice mają obowiązek wykonywania władzy rodzicielskiej z uwzględnieniem dobra dziecka. Oznacza to przede wszystkim obowiązek i prawo do wykonywania pieczy nad osobą i majątkiem dziecka. Rodzice obowiązani są troszczyć się o fizyczny i duchowy rozwój dziecka i przygotowywać je należycie do pracy dla dobra społeczeństwa odpowiednio do jego uzdolnień. Mają też prawo do wychowania i edukacji dzieci zgodnie z własnymi przekonaniami moralnymi i religijnymi, ale z uwzględnieniem stopnia dojrzałości dziecka, wolności jego sumienia i wyznania, przekonań oraz z poszanowaniem jego godności i praw. Rodzice i dzieci są obowiązani do wzajemnego szacunku i wspierania się. Jeżeli rodzice nie umieją się zgodzić w jakiejś istotnej kwestii, wówczas decyzje podejmuje sąd rodzinny. Decyzja ta zastępuje wówczas zgodę rodziców.

Dziecko winno okazywać rodzicom posłuszeństwo. Rodzice mogą także oczekiwać od dziecka mieszkającego z nimi pomocy w gospodarstwie domowym oraz – w razie gdy dziecko ma dochody z własnej pracy – przyczyniania się do pokrywania kosztów utrzymania rodziny. Pomiędzy rodzicami a dziećmi istnieje obowiązek dostarczania środków utrzymania i wychowania (obowiązek alimentacyjny).

6. Kiedy możliwe jest zawieszenie władzy rodzicielskiej?

Zawieszenie władzy rodzicielskiej może nastąpić wskutek istniejącej po stronie rodziców przemijającej przeszkody w jej wykonywaniu. Taka sytuacja może być spowodowana dłuższym wyjazdem rodzica, jego chorobą lub pobytem w zakładzie karnym. O zawieszeniu władzy rodzicielskiej orzeka sąd opiekuńczy. Ten sąd ma także wyłączność na orzekanie o uchyleniu zawieszenia, kiedy przeszkoda w wykonywaniu władzy przestanie istnieć.

7. Na czym polega ograniczenie władzy rodzicielskiej?

W wypadku zagrożenia dobra dziecka sąd opiekuńczy może wydać wiele zarządzeń zapobiegających naruszeniu dobra dziecka. Zagrożenie dobra dziecka winno być poważne, a działanie sądu ma mieć charakter profilaktyczny i ma na celu zapobieganie ujemnym skutkom niewłaściwego wykonywania władzy rodzicielskiej. W takim przypadku sąd może:

- zobowiązać rodziców oraz małoletniego do określonego postępowania, w szczególności do pracy z asystentem rodziny, realizowania planu pracy z rodziną, skierować małoletniego do placówki wsparcia dziennego określonej w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej lub skierować rodziców do placówki albo specjalisty zajmujących się terapią rodzinną, poradnictwem lub świadczących rodzinie inną stosowną pomoc z jednoczesnym wskazaniem sposobu kontroli wykonania wydanych zarządzeń;
- określić, jakie czynności nie mogą być przez rodziców dokonywane bez zezwolenia sądu albo poddać rodziców innym ograniczeniom, jakim podlega opiekun;

- poddać wykonywanie władzy rodzicielskiej stałemu nadzorowi kuratora sądowego;
- skierować małoletniego do organizacji lub instytucji powołanej do przygotowania zawodowego albo do innej placówki sprawującej częściową pieczę nad dziećmi,
- zarządzić umieszczenie małoletniego w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka albo w instytucjonalnej pieczy zastępczej, albo powierzyć tymczasowo pełnienie funkcji rodziny zastępczej małżonkom lub osobie niespełniającym warunków dotyczących rodzin zastępczych, w zakresie niezbędnych szkoleń, określonych w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Sąd opiekuńczy może także powierzyć zarząd majątkiem małoletniego ustanowionemu w tym celu kuratorowi.

Wydawanie zarządzeń przez sąd opiekuńczy, o których mowa wyżej, możliwe jest tylko wtedy, gdy zachodzą:

- okoliczności subiektywne leżące po stronie rodziców, np. nieporadność, zły stan zdrowia, nadużywanie alkoholu, nadmierne karcenie dzieci, zaniedbania wychowawcze, obciążanie dziecka licznymi obowiązkami itp.;
- okoliczności subiektywne leżące po stronie dziecka, np. szczególna choroba dziecka;
- okoliczności obiektywne, np. zła sytuacja materialna rodziny, trudne warunki mieszkaniowe, zły stan sanitarny w otoczeniu dziecka.

8. Kiedy można pozbawić rodziców władzy rodzicielskiej?

Pozbawienie władzy rodzicielskiej jest najpoważniejszą i najdalej idącą ingerencją sądu opiekuńczego w sferę życia prywatnego rodziny. Sąd pozbawi władzy rodzicielskiej jednego lub obydwu rodziców, gdy:

- władza rodzicielska nie może być wykonywana z powodu trwałej przeszkody (np. nieuleczalna choroba, zaginięcie rodzica, wieloletnia kara pozbawienia wolności);
- rodzice nadużywają władzy rodzicielskiej (np. stosują przemoc wobec dziecka bądź inne kary cielesne, wykorzystują do czynów nierządnych, zmuszają do pracy ponad siły, utrudniają dostęp do szkoły, rozpijają);
- rodzice w sposób rażący zaniedbują swoje obowiązki względem dziecka (np. pozostawiają bez opieki, uchylają się od jej wykonywania, narażają dziecko na utratę życia, zdrowia).

Jeśli tylko znajdą opisane wyżej przeszkody lub nadużycia, sąd jest zobowiązany pozbawić władzy rodzicielskiej. Natomiast sąd może, lecz nie musi, orzec o pozbawieniu władzy rodzicielskiej w przypadku wcześniejszego umieszczenia małoletniego w rodzinie zastępczej albo w placówce opiekuńczo-wychowawczej, które nie przyniosło poprawy sytuacji, a w szczególności, gdy rodzice trwale nie interesują się dzieckiem. Sąd opiekuńczy – jak we wszystkich swoich działaniach – zobowiązany jest uwzględnić głównie dobro dziecka.

9. Czy można nałożyć na rodziców zakaz osobistej styczności z dzieckiem?

W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w wykonywaniu władzy rodzicielskiej można na rodziców nałożyć zakaz osobistej styczności z dzieckiem, jeżeli wymaga tego dobro dziecka. W wyjątkowych wypadkach sąd opiekuńczy może ograniczyć kontakty z dzieckiem rodziców, których władza rodzicielska została ograniczona, i umieścić dziecko w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Jeżeli sąd opiekuńczy nie postanowi inaczej, obowiązek i prawo wykonywania bieżącej pieczy nad osobą małoletniego w rodzinie zastępczej albo w placówce opiekuńczo-wychowawczej, jego wychowania oraz reprezentowania w dochodzeniu świadczeń przeznaczonych na zaspokojenie potrzeb należą do rodziny zastępczej albo placówki opiekuńczo-wychowawczej. Inne obowiązki i prawa wynikające z władzy rodzicielskiej należą do rodziców małoletniego.